

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğü

BİTKİ ISLAHÇI HAKLARI RAPORU

2023

© Bitki Islahçı Hakları Raporu – 2023

Bütün hakları Tarım ve Orman Bakanlığı Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğü'ne ait olup, kaynak göstermek koşulu ile alıntı ve kopya yapılabilir. Rapordaki veriler bilgi mahiyetinde olup; ihtilaf halinde Bakanlık kayıtları esas alınır.

İçindekiler

1. GİRİŞ.....	2
2. ISLAHÇI HAKKI VERİLERİ	2
2.1. Başvurulabilecek Tür Listesi	6
2.2. Bitki Çeşitleri Bülteni	6
2.3. Başvurular	7
2.4. Kabul Edilen Başvurular	7
2.5. Bitki Gruplarına Göre Başvurular	8
2.6. Türlere Göre Başvurular	8
2.7. Yabancı Orijinli Başvurular	8
2.8. Ülkemizden Yapılan Başvurular.....	9
3. KORUMA ALTINDA OLAN ÇEŞİTLER	10
4. SONUÇ.....	10
5. İLETİŞİM.....	11
Grafik 1 2023 yılında yapılan başvuruların değerlendirme süreçlerine ilişkin dağılımı.....	3
Grafik 2 2023 yılında yapılan başvuruların türlere göre dağılımı.....	4
Grafik 3 2023 yılında yapılan başvuruların Yerli Yabancı başvuru sahipleri oranı.....	4
Grafik 4 2023 yılında en çok başvuru yapılan ilk 20 bitki türüne göre dağılım.....	5
Grafik 5 2023 yılında ülkelere göre yabancı başvuru sayıları.....	5
Grafik 6 2023 yılı başvurularının firma veya kuruluşlara göre dağılımı.....	6
Grafik 7 Yıllara göre başvuru, koruma altına alınan ve islahçı hakkı iptal edilen çeşit sayıları.	6
Grafik 8 Yıllara göre toplam başvuru, koruma ve iptal edilen çeşit sayıları.	7
Grafik 9 Bitki Çeşitleri Bülteni kapak sayfası ve iç sayfa örnekleri.....	7
Grafik 10 Başvuru sayıları ile bu başvuruların kabul ve ret sayıları.	8
Grafik 11 Kabul edilen başvuruların mevcut durumu	8
Grafik 12 Bitki gruplarına göre başvuru ve korunan çeşit sayıları.	9
Grafik 13 Türlere göre başvuru sayıları.	9
Grafik 14 Yerli ve yabancı başvuruların oranı.	10
Grafik 15 Ülkelere göre yabancı başvuruların sayıları.	10
Grafik 16 Başvuruların kuruluşlara göre dağılımı.	11

1. GİRİŞ

5042 sayılı Yeni Bitki Çeşitlerine Ait İslahçı Haklarının Korunmasına İlişkin Kanun 15.01.2004 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Kanun 2100/94/EC ve 1768/95/EC sayılı Avrupa Birliği direktiflerine tam uyumlu biçimde hazırlanmıştır. Bu Kanun ile birlikte Uluslararası Yeni Bitki Çeşitlerini Koruma Birliği'ne (UPOV) üyelik başvurusu yapılmış ve ülkemiz 18.11.2007 tarihinde UPOV'un 65 inci üyesi olmuştur.

Söz konusu kanun çerçevesindeki uygulamalar, UPOV Sözleşmesi ile Avrupa Birliği Bitki İslahçı Hakları Ajansı CPVO (Topluluk Bitki Çeşitleri Ofisi) ile eşdeğer şekilde yürütülmektedir. UPOV ve CPVO ile geliştirilen işbirliği çerçevesinde ülkemizin ıslahçı hakları ile ilgili verileri periyodik olarak UPOV ve CPVO'ya aktarılmakta, UPOV ve CPVO'nun merkezi veri tabanından çevrimiçi olarak faydalanılabilmektedir. CPVO'nun veritabanı 2012 yılı içerisinde kullanıcı kodu oluşturan bütün kişilerin kullanımına açılmıştır. CPVO'nun "Çeşit Arama Veritabanı"na <http://cpvoextranet.cpvo.europa.eu> adresinden ulaşılabilmektedir.

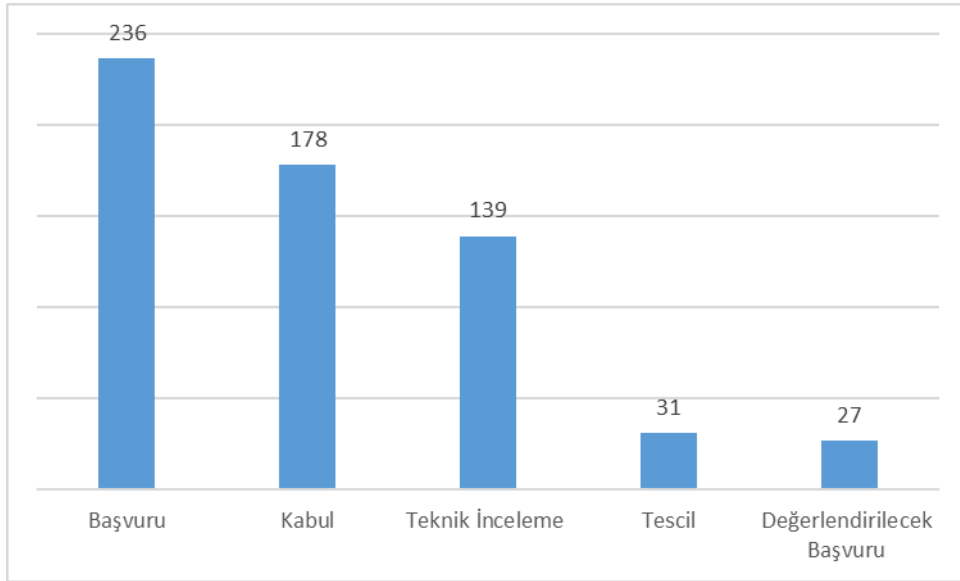
2012 yılı içerisinde Uluslararası Yeni Bitki Çeşitleri Birliği (UPOV) bütün üye ülkelerden topladığı verilerle oluşturulan çeşit veritabanını PLUTO – Plant Variety Database adı altında herkesin kullanımına açmıştır. Söz konusu veri tabanına <http://www.upov.int/pluto> adresinden ulaşılabilmektedir.

Kanun kapsamında başvuru kabul ve koruma tesciline dair iş ve işlemler Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmektedir.

Raporda verilen bütün veriler, bitki ıslahçı hakları uygulamalarının ilk başladığı tarih olan 12.08.2004 tarihi ile 31.12.2023 tarihleri arasında yapılan işlemler ile ilgili verilerdir.

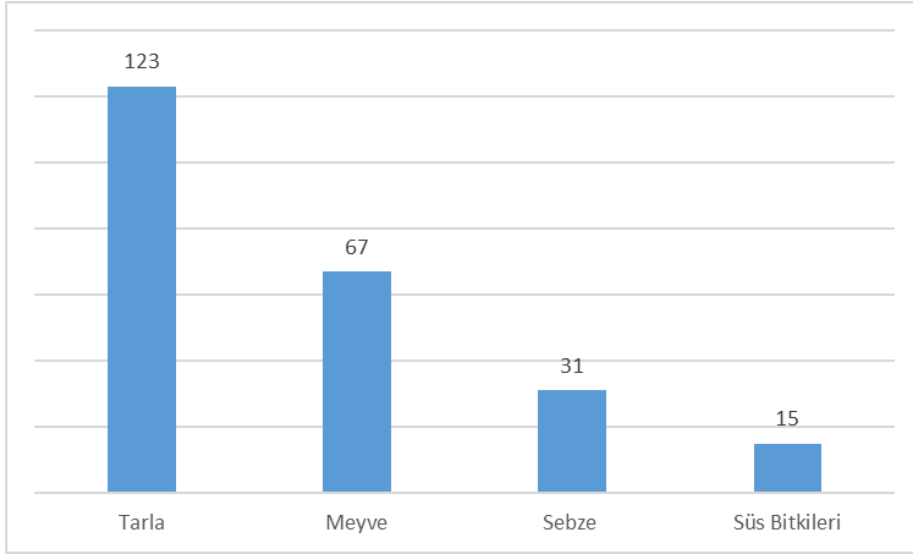
2. ISLAHÇI HAKKI VERİLERİ

İslahçı hakları kapsamında yapılan uygulamalar, 5042 Sayılı Kanun ile 12.08.2004 tarihli ve 25551 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Yeni Bitki Çeşitlerine Ait İslahçı Haklarının Korunmasına Dair Yönetmelik hükümlerine göre yürütülmektedir. Bu Kanun ve yönetmelik doğrultusunda ilk başvurular 2004 yılı Eylül ayında alınmaya başlanmıştır.

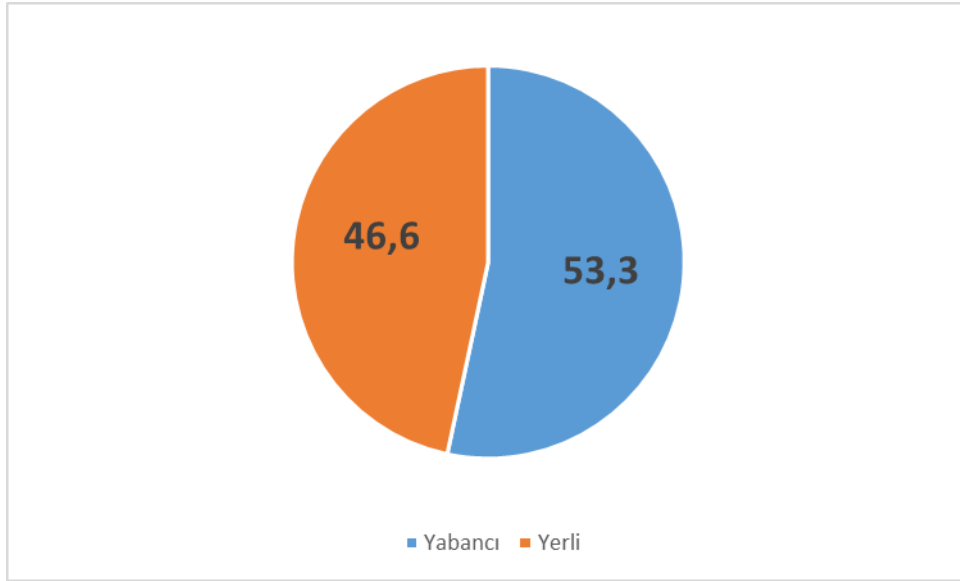
Grafik 1 2023 yılında yapılan başvuruların değerlendirme süreçlerine ilişkin dağılımı

2023 yılında toplam 236 başvuru alınmış olup, 139 çeşit için teknik inceleme denemeleri devam etmektedir.

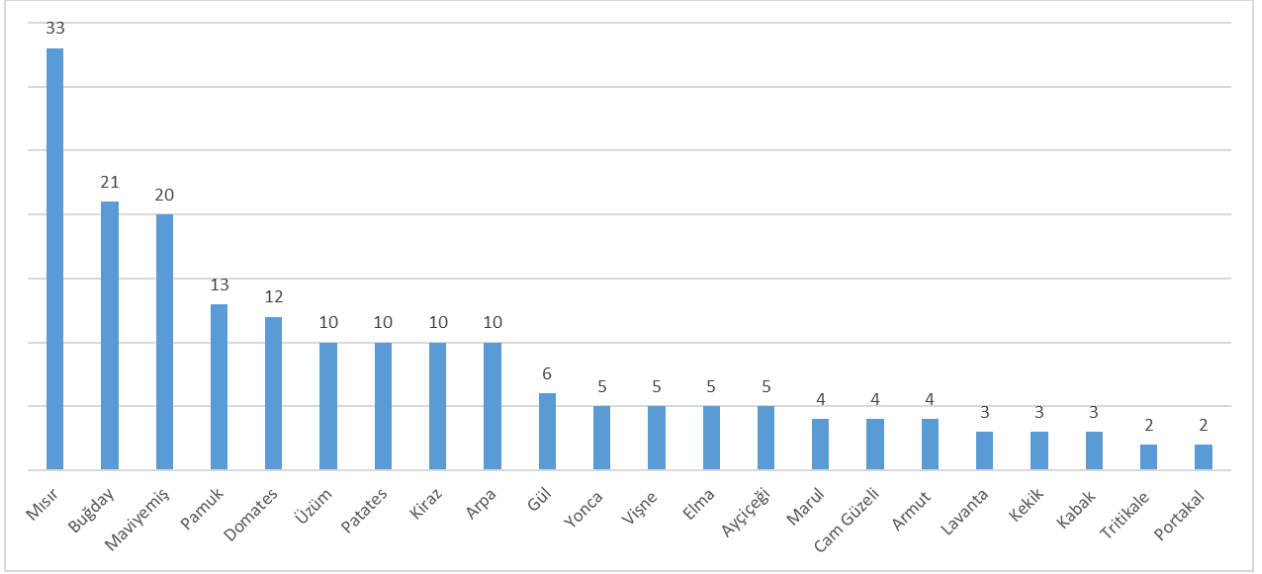
Grafik 2 2023 yılında yapılan başvuruların türlere göre dağılımları

2023 yılında alınan 236 başvuru türlere göre incelendiğinde 123 başvuru tarla bitkileri grubunda, 67 başvuru meyve grubunda 31 başvuru sebze grubunda 15 başvuru ise ss bitkileri grubunda yer almıştır.

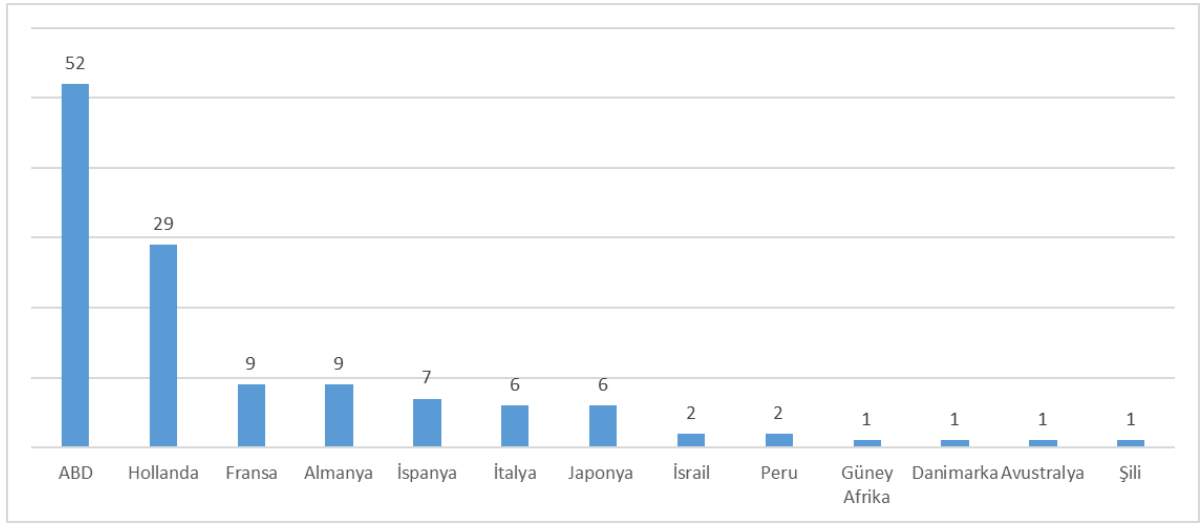
Grafik 3 2023 yılında yapılan başvuruların Yerli Yabancı başvuru sahipleri oranları

2023 yılı başvurularında yerli oranı %46,6 yabancı oranı ise %53,3 olarak gerçekleşmiştir.

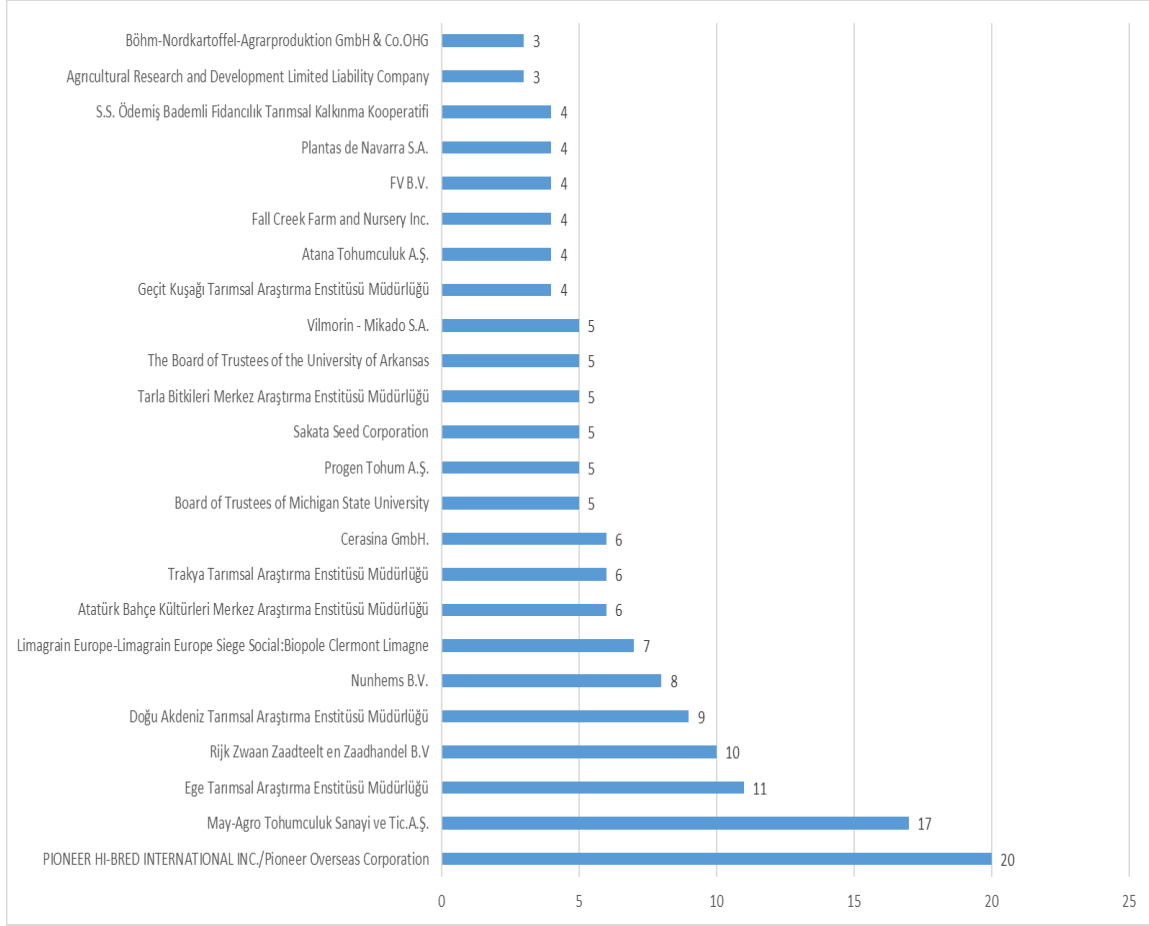
Grafik 4 2023 yılında en çok başvuru yapılan ilk 20 bitki türüne göre dağılım

2023 yılında en çok başvuru yapılan ilk beş tür; mısır, buğday, maviyemiş, üzüm ve pamuk olmuştur.

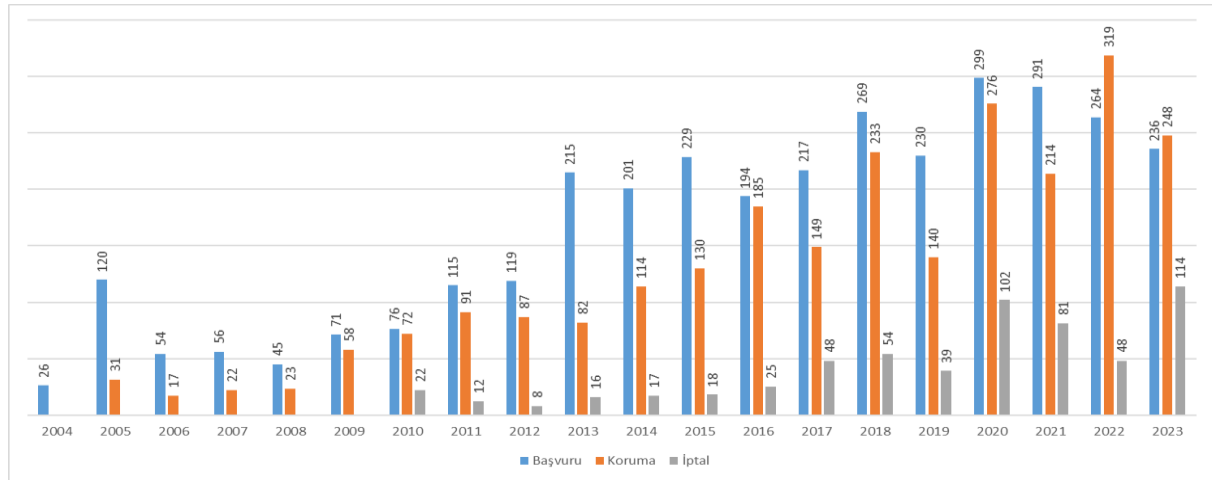
Grafik 5 2023 yılında ülkelere göre yabancı başvuru sayıları

2023 yılında en çok başvuruda bulunan ülkeler sırasıyla ABD, Hollanda, Fransa, Almanya ve İspanya olarak gerçekleşmiştir.

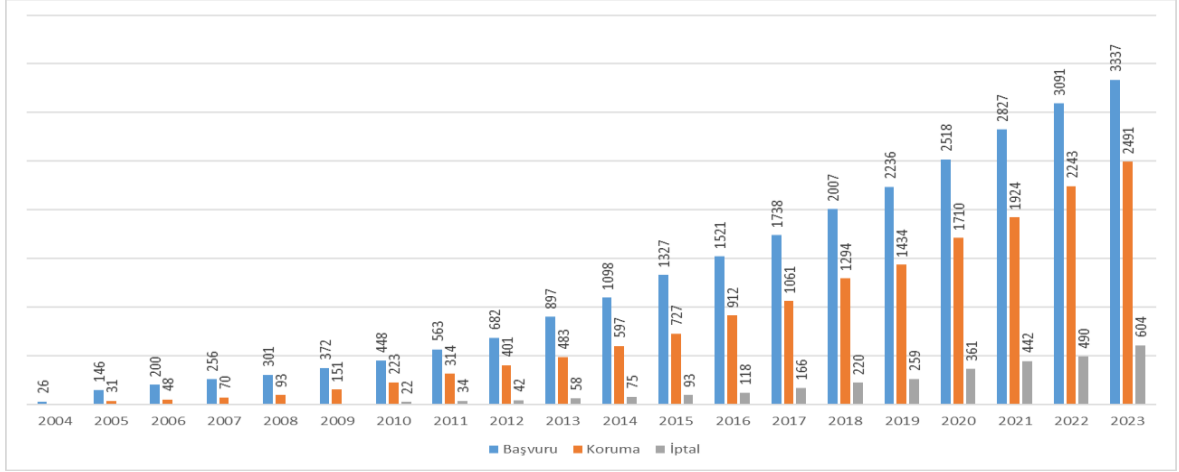

Grafik 6 2023 yılı başvurularının firma veya kuruluşlara göre dağılımı

2023 yılında en çok başvuruda bulunan ilk beş enstitü/firma sırasıyla PIONEER HI-BRED INTERNATIONAL INC./Pioneer Overseas Corporation, May-Agro Tohumculuk Sanayi ve Tic.A.Ş., Ege Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü, Rijk Zwaan Zaadteelt en Zaadhandel B.V ve Doğu Akdeniz Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü olmuştur.

Grafik 7 Yıllara göre başvuru, koruma altına alınan ve ıslahçı hakkı iptal edilen çeşit sayıları.

Grafik 8 Yıllara göre toplam başvuru, koruma ve iptal edilen çeşit sayıları.

Grafik 8’de bu verilerin toplamı yer almaktadır. Kümülatif artıştaki oran her çeşidin koruma süresince yürütülen farklı işlemler dikkate alındığında Bitki İslahçı Hakları Birimi’nin iş yükünün artışı da göstermektedir.

2.1. Başvurulabilecek Tür Listesi

1991 tarihli UPOV sözleşmesi gereği üye olan ülkeler üyelik tarihinden itibaren ilk on yıl içerisinde en az 10 türün ıslahçı hakları ile ilgili başvurularını kabul etmek zorundadırlar. Bu on yıllık süre sonunda üye ülkeler bütün bitki cins ve türleri ile ilgili başvuruları kabul edeceklerdir.

UPOV üyeliğinde 10’uncu yılın tamamlanması sonucunda; UPOV Sözleşmesi uyarınca 2018 yılı itibariyle UPOV ’un bütün cins ve türlerinde ıslahçı hakları koruma başvuruları alınmaya başlanmıştır. Başvurulabilecek tür listesinin güncel hali UPOV internet sitesinin aşağıdaki bağlantısında yayımlanmaktadır:

<https://www.upov.int/genie/species.xhtml>

2.2.Bitki Çeşitleri Bülteni

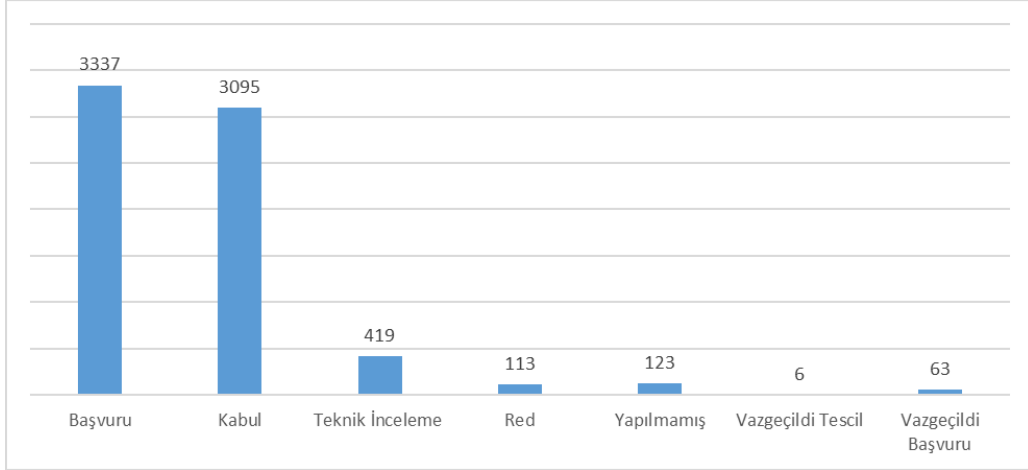
İslahçı hakları ile ilgili her türlü işlemin yer aldığı Bitki Çeşitleri Bülteni periyodik aralıklarla yayımlanmakta ve Tarım ve Orman Bakanlığı internet sitesinde ilan edilmektedir. 2023 yılında toplam 3 adet bülten yayımlanmıştır.

T.C. TARIM ve ORMAN BAKANLIĞI Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğü Republic of Turkey Ministry of Agriculture and Forestry General Directorate of Plant Production		BİTKİ ÇEŞİTLERİ BÜLTENİ Plant Varieties Bulletin						
		Sayı/No: 2018-04		Yayın Tarihi/Publishing Date: 21.12.2018		Sayfa/Pages: 3 / 25		
I. BAŞVURULAN ÇEŞİTLER /Applications								
Başvuru Tarihi	Başvuru Sicil No	Tür	Botanik Sınıfı	Çeşit ismi	Çeşit geçici ismi	Hak Sahibi	Vekil	İslahçı
29.08.2018	2018/238	Kivi	Actinidia Lindl	AC1536	18Y/11424	Alma Mater Studiorum Universita di Bologna- Universita' Degli Studi Di Udine	Erkan SEVİNÇ İstanbul Patent A.Ş.	Guglielmo Costa- Guido Cipriani- Raffaele Testolin
10.09.2018	2018/208	Buğday	Triticum aestivum L.	ADALI	MAEM 2015 Kp-4	Sakarya Mıncır Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü		Lütfü DEMİR,Şinasi ORHAN,İzzet ÖZSEVEN,Erkan BAYRAM,Gamze CANGENİŞ
27.09.2018	2018/216	Arpa	Hordeum vulgare L.	ALASTRO		Progen Tohum A.Ş.		Apoviementi spa.st.
28.09.2018	2018/223	Buğday	Triticum aestivum L.	ALBAYRAK	TR-42-13692	Semla Tohumculuk Tarım Ürünleri Gıda ve Hayv.San.ve Tic.Şti.		
01.11.2018	2018/250	Hiyar	Cucumis sativus L.	ALPAGU	ALPAGU	MANIER Tohumculuk Ziraat Kimya San. Ve Tic. Şti.		

Grafik 9 Bitki Çeşitleri Bülteni kapak sayfası ve iç sayfa örnekleri.

2.3. Başvurular

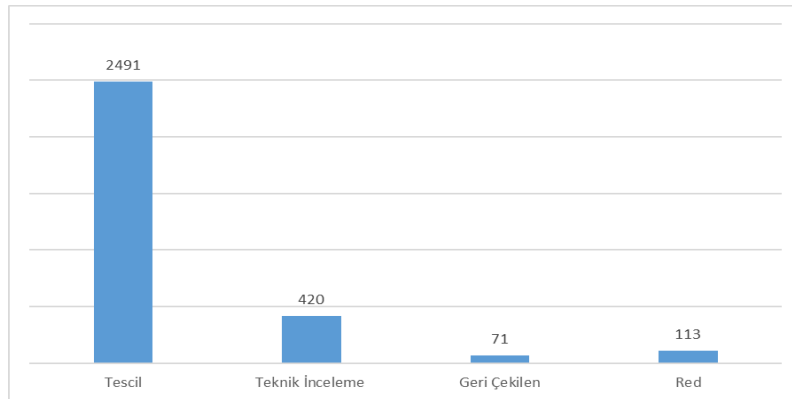
İslahçı Hakkı Koruma başvuruları Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğü'ne yapılmaktadır. 2023 yılı sonuna kadar yapılan başvuruların toplam sayısı 3337 olup, bu başvurulardan 3095 tanesi bütün inceleme işlemleri tamamlanarak kabul edilmiştir. Yapılan başvurulardan 113 tanesi farklı nedenlerle reddedilmiştir. En fazla reddedilme nedenleri; yenilik kriterleri ile eksik evrakların belirtilen yasal süreler içerisinde tamamlanmamış olmasından kaynaklanmaktadır.

Grafik 10 2004 Yılından itibaren Başvuru sayıları ile bu başvuruların kabul ve ret sayıları.

2.4. Kabul Edilen Başvurular

Kabul edilen 3095 başvurudan 2491 adedinin bütün işlemleri tamamlanarak koruma altına alınmıştır. Başvuruları kabul edilen çeşitlerden 420 adedinin teknik inceleme işlemleri devam etmektedir. Başvurusu kabul edilen çeşitlerin teknik incelemeleri Ankara Tohumluk Tescil ve Sertifikasyon Merkez Müdürlüğü ile diğer Kamu Sertifikasyon Kuruluşları tarafından yapılmaktadır. Teknik inceleme işlemleri tamamlanan ve teknik inceleme raporları Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğü'ne gönderilen çeşitler İslahçı Hakkı Tescil Komitesi'ne sunulurken koruma altına alınmakta ve Bitki Çeşitleri Bülteninde yayımlanmaktadır.

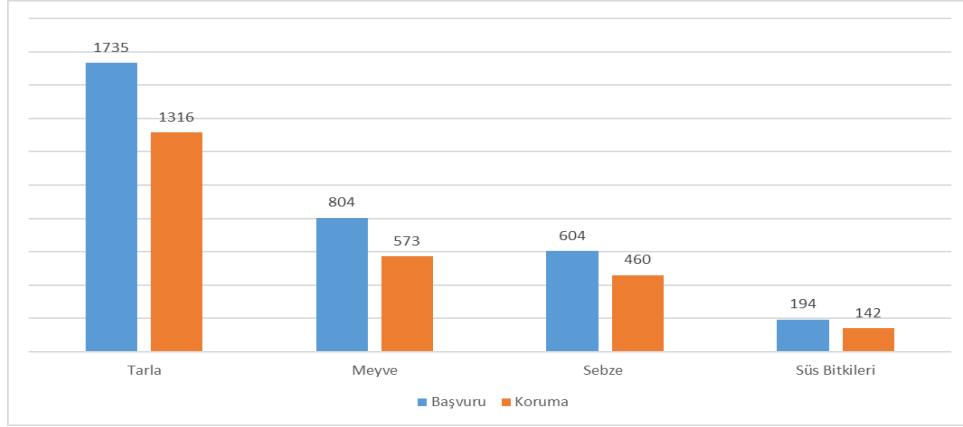
Bitki Çeşitleri Bülteninin "Tescil Edilen Çeşitler" başlığında ilan edilen çeşitler için bir ay içerisinde üçüncü kişiler tarafından herhangi bir itiraz yapılmaz ise koruma geçerlilik kazanmaktadır.

Grafik 11 Kabul edilen başvuruların mevcut durumu

2.5. Bitki Gruplarına Göre Başvurular

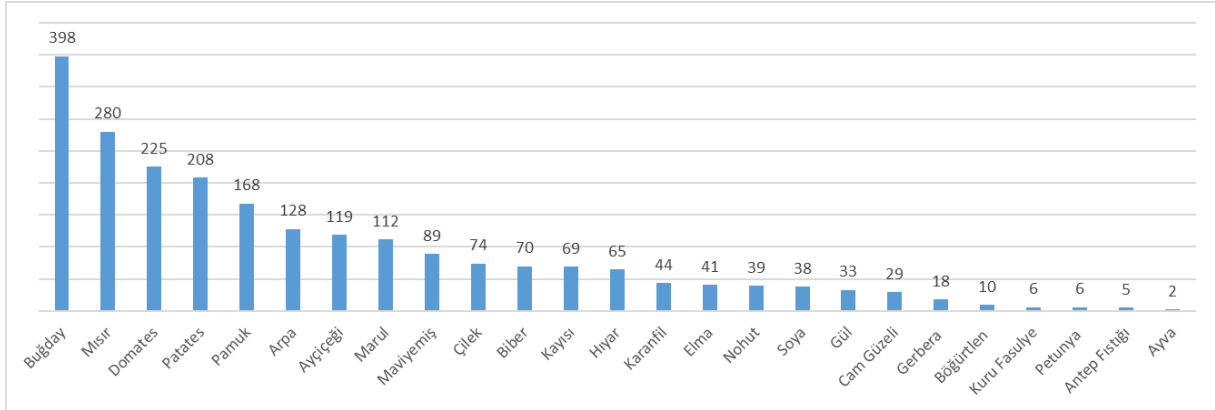
Başvuruların bitki gruplarına göre sınıflandırmasına bakıldığında en fazla başvurunun ve koruma altına alınan çeşitlerin tarla bitkileri grubunda olduğu gözlemlenmektedir (Grafik 12).

Grafik 12 Bitki gruplarına göre başvuru ve korunan çeşit sayıları.

2.6. Türlerle Göre Başvurular

Başvuruların türlere göre sınıflandırmasına bakıldığında, ülkemiz tarımında geleneksel yeri ve ıslah faaliyetlerinin yoğunluğuna orantılı olarak tarla bitkileri grubunda buğdayın, sebze grubunda domatesin, meyve grubunda şeftalinin ve süs bitkileri grubunda karanfilin en fazla başvuru yapılan tür olduğu görülmektedir.

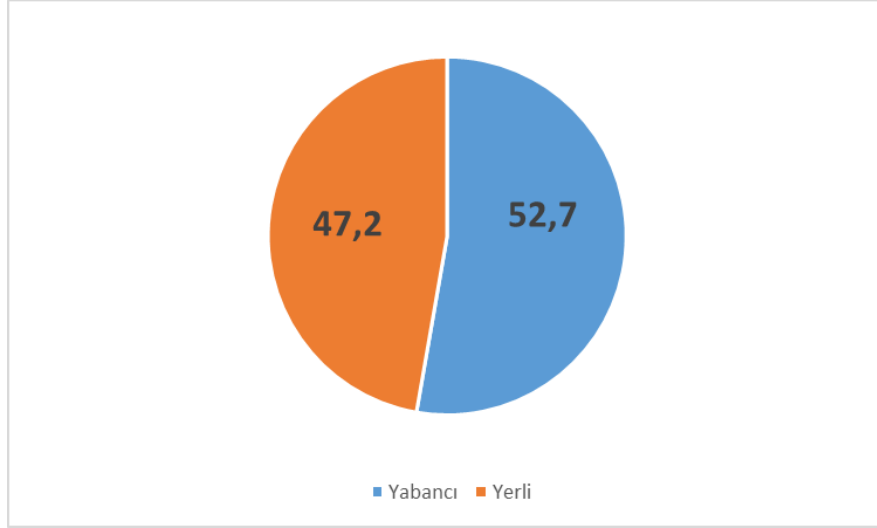

Grafik 13 Türlerle göre başvuru sayıları.

2.7. Yabancı Orijinli Başvurular

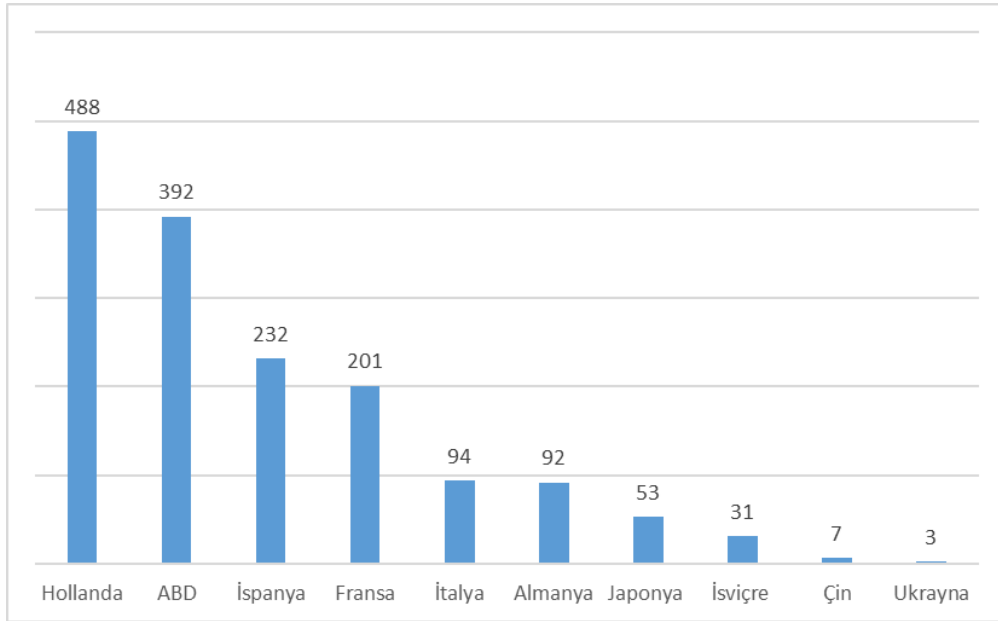
1991 tarihli UPOV Sözleşmesine ve 5042 sayılı Kanuna göre, UPOV üyesi ülkelerin vatandaşları ülkemizde bir temsilci tayin etmek koşulu ile başvuru yapabilmektedir.

Bu kapsamda ülkemizde yabancı uyruklu gerçek ve tüzel kişiler tarafından da başvuruda bulunmaktadır. Mevcut istatistikler incelendiğinde; başvuruların %47,2'sinin yerli başvuru sahipleri tarafından geri kalan %52,7'sinin ise yabancı uyruklu başvuru sahipleri tarafından yapılmış başvurular olduğu görülmektedir.

Grafik 14 Yerli ve yabancı başvuruların oranı.

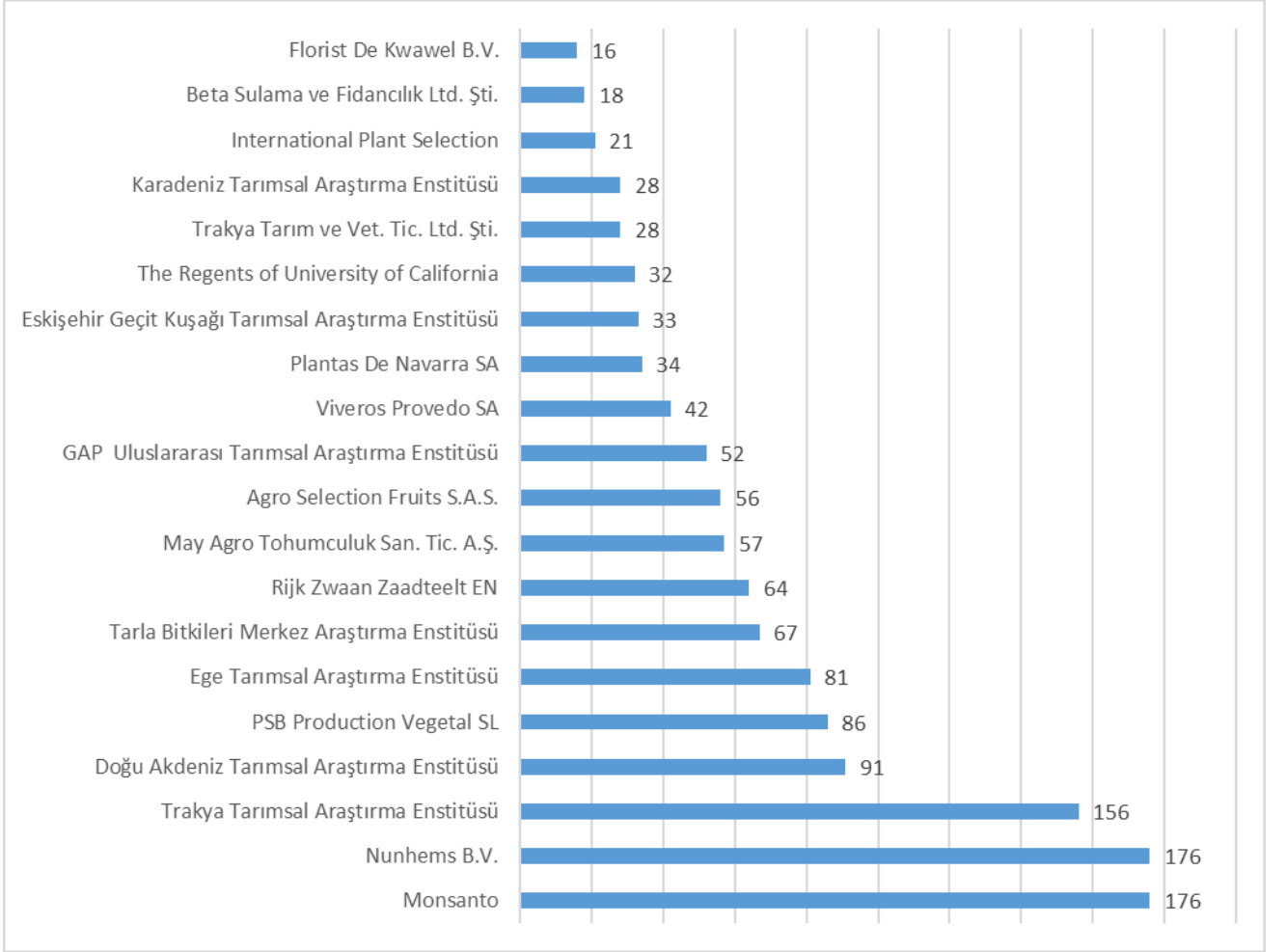
Yabancı uyruklu başvurularda ilk sıra 488 başvuru ile Hollanda menşeli firmalara aittir. Hollanda'dan gelen başvurular daha çok sebze ve patates çeşitlerinde yoğunlaşmıştır. Hollanda'yı 392 başvuru ile ABD ve 232 başvuru ile İspanya takip etmektedir.

Grafik 15 Ülkelere göre yabancı başvuruların sayıları.

2.8. Ülkemizden Yapılan Başvurular

Ülkemizde başvuru yapan başvuru sahipleri incelendiğinde, 176 başvuru ile Monsanto A.Ş. ile Nunhems B.V.'nin ilk sırayı paylaştığı olduğu görülmektedir. (Grafik 16). Bu iki firmayı ise 156 başvuru ile Trakya Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü takip etmektedir.

Grafik 16 Başvuruların kuruluşlara göre dağılımı.

3. KORUMA ALTINDA OLAN ÇEŞİTLER

2023 yılı sonu itibari ile koruma altında olan çeşitlerin; isimleri, hak sahipleri lisans sözleşmeleri Bakanlığımız internet sitesinde güncel olarak yayımlanmaktadır.

Bu listeye aşağıdaki adresten ulaşılabilmektedir:

http://www.tarim.gov.tr/BUGEM/Belgeler/Bitkisel%20Üretim/Tohumculuk/Islahçı%20Hakları/Korunan_CesitList.pdf

4. SONUÇ

Bitki ıslahçı hakları kapsamında elde edilen lisans ücretleri, hem özel sektör hem de kamu kesiminde ıslahçı olarak görev yapan kişilerin ıslah motivasyonlarını artırmaktadır. Bu nedenle başvuruların ilerleyen dönemde artacağı öngörülmektedir. Son dönemde küresel boyutta gıdaya olan ihtiyacın artması, pandemi döneminde karşılaşılan küresel gıda fiyatlarındaki artış ve iklim değişiminin olumsuz etkileri yeni bitki çeşitlerine duyulan ihtiyacı artırmaktadır. Aynı zamanda fonksiyonel gıdalara ilişkin ihtiyacın artması da yeni bitki çeşitlerinin geliştirilmesine katkı sağlayan bir unsurdur.

Ülkemizde Fikri ve Sınai Haklar Mahkemelerinin yaygınlaşması ile birlikte, ıslahçı haklarının korunmasına yönelik güven ortamı artarak devam etmektedir.

Fikri ve Sınai Mülkiyet Hakları Koordinasyon Kurulu tarafından takip edilen Ulusal Fikri Haklar Strateji Belgesi ve Eylem Planında, Genel Müdürlüğümüz, “Bitki Islahçı Hakları Konusunda Kamuoyunda Farkındalığın Artırılmasını Sağlayacak Eğitim Programlarının Düzenlenmesi” hedefi ile yer almıştır. Bu

hedef kapsamında; tohumculuk sektöründe faaliyet gösteren ulusal ve uluslararası firmalara, kamu ve özel sektör kuruluşlarına, sivil toplum kuruluşlarına, marka ve patent firmalarına, Türkiye Tohumcular Birliği ve üyesi alt birlik temsilcilerine farkındalık eğitimleri verilmiştir. Bu eğitimler neticesinde, 5042 sayılı Kanun kapsamında yapılan başvurularda karşılaşılan hatalar asgari seviyeye indirilmiştir. Eğitim programlarına önümüzdeki yıllarda da devam edilecektir.

Genel Müdürlüğümüz, üyesi olduğumuz Uluslararası Yeni Bitki Çeşitlerini Koruma Birliği (UPOV) tarafından her yıl düzenlenen ve üye ülkeler açısından bağlayıcı kararların alındığı Konsey Toplantılarına ve Teknik Çalışma Grubu Toplantılarına aktif katılım sağlamaktadır. Aynı zamanda Avrupa Birliği Bitki Çeşitleri Ofisi (CPVO) ile uygulama birliği sağlamaya yönelik iletişim ve işbirliği faaliyetlerimiz devam etmektedir.

Ülkemiz, 2017 yılında UPOV Elektronik Başvuru Formu Projesine (PRISMA) dâhil olan 21 ülke arasında yer alarak 2018 yılından itibaren UPOV PRISMA Elektronik Başvuru Sisteminden başvuru kabul etmeye başlamıştır. PRISMA sistemi aktif olarak kullanılmaya devam edilmektedir.

UPOV PRISMA dışında ülkemizde de elektronik başvuruların alınabilmesi amacıyla Ulusal Elektronik Başvuru Sistemi'nin hayata geçirilmesi amacıyla gerekli yazılım çalışmaları devam etmektedir.

5. İLETİŞİM

T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğü Tohumculuk Dairesi Başkanlığı

Üniversiteler Mah. Dumlupınar Bulvarı, No: 161, 06800, Çankaya/ANKARA

Telefon : +90.312.287 84 05

Belgegeçer : +90.312.258 83 95

İnternet: <http://www.tarimorman.gov.tr/bugem>

BİTKİ İSLAHÇI HAKLARI RAPORU - 2023

NOTLAR
